

ŞƏRQ qapısı

Doğma, canım-varlığım qəder
sevdiyim Azərbaycanım
mənim qibləgahımdır

Ş. Hüseynov

Qəzet 1921-ci ildən
nəşr olunur

Təsisçi: Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi və Nazirlər Kabineti
Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

15 Aprel 2022, Cümə 10:15

Naxçıvan Muxtar Respublikasının turizm potensialının inkişafında qədim Gilan şəhərinin əhəmiyyəti

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu islahatlar nəticəsində müasirləşən və gözəlləşən muxtar respublikanın turizm potensialı da gündən-günə genişlənir. Naxçıvan ilk insan məskənlərindən biridir. Bu diyar qədim sivilizasiyaların, oturaq həyat

tərzinin, zəngin şəhər ənənələrinin mövcud olduğu bir məkandır. Naxçıvan eyni zamanda, dövlətçilik tariximizdə də mühüm rol oynamışdır. Bu ərazidə mövcud olmuş dövlətlər milli dövlətçilik ənənələrinin formalaşması ilə yanaşı, həm də bölgənin inkişafına, müdafiyyə qabiliyyətinin güclənməsinə, inzibati idarəçiliyin möhkəmlənməsinə də mühüm töhfələr vermişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının özünəməxsus coğrafi mövqeyi, qədim tarixə malik mədəniyyət abidələri burada turizmin inkişafı üçün əlverişli şərait yaradır. Qədim dövrlərin yadigarı olan və dövlətimiz tərəfindən bərpa edilən Naxçıvanın ən məşhur tarixi memarlıq abidələri, o cümlədən [“Naxçıvanqala” tarix-memarlıq muzey kompleksi](#), Qarabağlar Türbə Kompleksi, Möminə Xatun, Yusif Küseyir oğlu, Gülüstan türbələri, “Əlincəqala” tarixi abidəsi və muzeyi, Əshabi-Kəhf kimi tarixi məkanlar buraya səfər edən turistlərin diqqətini xüsusilə cəlb edir. Muxtar respublikasının qədim tarixi abidələri ilə zəngin olan bölgələrindən biri də Ordubad rayonuudur. Xalqımızın ümumilli lideri Heydər Əliyev tərəfindən “Azərbaycanın incisi” adlandırılan Ordubad təkcə təbii gözəllikləri, flora və faunası ilə tanınır. Burada tarixi baxımdan diqqəti cəlb edən qədim yurd yerləri və tarixi abidələr zəngin maddi-mənəvi irsimizdən xəbər verir. Ordubad rayonunun geniş turizm potensialı vardır. Ordubad buzxanası, Qeysəriyyə, Came məscidi, Ambaras, Malik İbrahim və Dilbər məscidləri buraya üz tutan xarici turistlərin xüsusilə diqqətini cəlb edir. Ordubad ərazisində mövcud olan tarixi yaşayış məskənlərindən biri də, orta əsr şəhər mədəniyyətinin parlaq nümunələrindən olan, qədim Gilan şəhəridir. Şəhərin vaxtilə yerləşdiyi ərazi 100 hektardan çox olmuşdur. Gilan ərazisində ilk antik dövrdə (e.ə V-IV əsrlərdə) şəhər mədəniyyəti yaranmış, orta əsrlərdən isə bu şəhər Azərbaycanın mühüm ticarət və sənətkarlıq mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir.

Şəhərdə aparılan arxeoloji tədqiqat zamanı tapılan maddi-mədəniyyət nümunələri arasında 12-14-cü əsrlərə aid gil qab və memarlıq fraqmentləri, üzərində kufi, nəsx xətləri ilə yazılara da rast gəlinib. Şəhərin əsas memarlıq abidələri onun şimalında və şimal-şərqindəki iki dağın üzərində yerləşmişdir. Burada Naxçıvan memarlıq məktəbinin X-XIII əsrlərə aid ən gözəl nümunələri toplanmışdır. 1980-ci ildə tədqiq edilmiş 1 saylı türbə tikinti materialları, tikinti texnikası və memarlıq üslubuna görə Naxçıvan şəhərindəki Yusif Küseyir oğlunun (1162-ci il) və Möminə Xatun (1187-ci il) türbələrinin oxşarıdır. Abidədən aşkar olunmuş numizmatik materiallar şəhərin iqtisadi, siyasi və mədəni həyatının öyrənilməsində mühüm rol oynamaqla yanaşı, dövrün müəyyən edilməsində də əsas vasitədir. Xaraba Gilan şəhər yerindən e.ə. II əsrdən XV əsrə qədər uzun bir xronoloji dövrü əhatə edən sikkələr əldə edilmişdir. Bunların içərisində II Mitridatın (e.ə.123-ci illər) Arşaki gümüş drahməsi, imperator Honorinin (395-423-cü illər) qızıl solidi, IX-X əsrlərə aid ərəb xəlifələrinin qızıl sikkələri, XI-XII əsrlərə aid anonim Bizans sikkəsi və çoxlu miqdarda Eldəgizlərin (XII-XIII əsrlər) mis pulları, Şirvanşahların (XII əsr), I Məsudun (1180-1193-cü illər) mis sikkələri, Hülakülərin mis və gümüş sikkələr vardır. Numizmatik materiallar içərisində üzərində “Kiran” yazılmış mis sikkə də vardır ki, bu da şəhərdə zərbcxananın olduğunu sübut edir. Şəhərdə dulusçuluq, metalışləmə, daşışləmə, toxuculuq və digər sənət sahələri inkişaf etmişdir.

Xaraba-Gilanda aşkar edilmiş XII-XIII əsrlərə aid karvansara kompleksi öz mürəkkəb planına və konstruktiv həllinə görə Azərbaycanın orta əsrlər şəhər tipli karvansaralarının ən yaxşı nümunələrindən biridir. Antik dövrdən şəhər kimi formalaşan Gilan XIV əsrin əvvəllərində süqut

etdikdən sonra, bu mədəniyyət öz ənənəvi inkişafını Aza (XIV-XV əsr) və Ordubad (XVI əsrdən sonra) şəhərlərində davam etdirmişdir.

Tariximizin daş yaddaşına çevrilən, açıq səma altında muzey olan Xaraba-Gilan şəhərində aşkar olunmuş zəngin arxeoloji materiallar, maraqlı elmi nəticələr Naxçıvanın orta əsr şəhər mədəniyyətinin bütün xüsusiyyətlərini, bu şəhərdə yaşamış insanların həyat tərzini, məişətini, təsərrüfat həyatını, qonşu tayfalarla qarşılıqlı iqtisadi-mədəni əlaqələrini kompleks şəkildə öyrənmək səhəsində mühüm elmi əhəmiyyət daşıyır və muxtar respublikanın turizm potensialının perespektiv inkişafında özünəməxsus yer tutur.

“Sabahın tədqiqatçıları-2022” lahiyəsinin

iştirakçısı Saleh Səfərov

Naxçıvan Qarnizonu tam orta

məktəbin IX sinif şagirdi

Elmi rəhbər Toğrul Xəlilov

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,

AMEA Naxçıvan Bölməsinin şöbə müdiri

Nəşr edilib : 14.04.2022 15:24